חשבון עובר ושב

מאת שלמה פרנקל

הלכה המדינה

מדינת־ישראל נמשכה באמצעים שונים, ולעתים גם משונים, מיום ה־15 במאי 1948, שאז הוכרז באופן רישמי שהמדינה מוקמת, ועד ליום ה־2 בדצמבר 1981, שאז החליטה הכנסת למעשה על אישור מיזכר־ההבנה האסטראטגי עם ארצות־הברית.

זו היתה תקופה נחמדה. הרבה מאוד עבר עלינו. היו כמה וכמה מילחמות, כמה וכמה הפסקות־אש ושביתות־נשק, והיה גם שלום אחד. היו עליות והיו ירידות, היו תקופות פריחה כלכליות והיו גם תקופות שפל, שהישראלים קראו להן „מיתון", וקודם־לכן „צנע".

אסור להכחיש: לא הכל היה טוב ויפה במדינת־ישראל, בעת קיומה. היו תופעות מכוערות של אפליה עדתית ושל פרוטקציוניזם, היו שחיתויות מבחילות, וכמה אי־סדרים פה וגם שם.

גם בשטח יחסי־החוץ של אותה מדינה לא תמיד הלך הכל למישרין. היו אמנם כמה תקופות נאות, אך בשנים האחרונות, לקראת סוף המדינה, היא התחברה עם הגרועות שבאומות, ובהר־

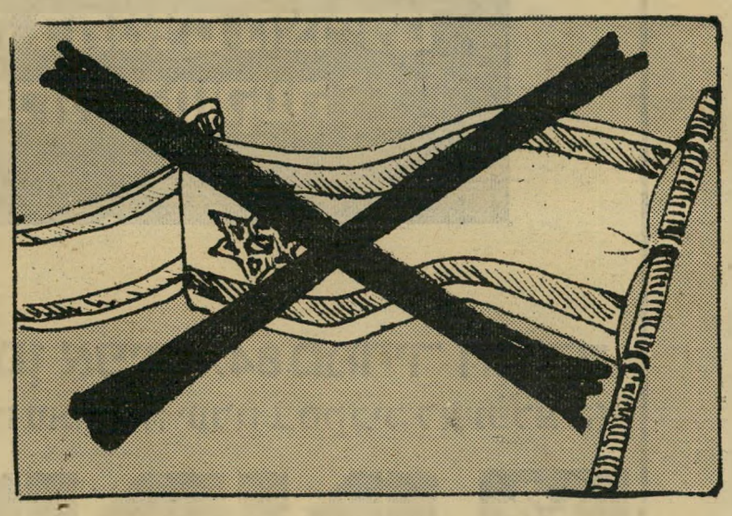

היתה מדינה
איננה עוד

בה עסקי־נשק אפלים שלחה את ידה. בתקופה ההיא גם השתלטה המדינה על עם אחר, ושלטה בו שילטון מדכא.

ועם זאת, אין להכחיש גם שבחלקים רחבים של המדינה שררו דימוקרטיה וחרויות מסויימות. החקלאות התפתחה עד מאוד, וגם ענף המיסחר צמח לתל־פיות, במיוחד מה שנקרא כאן „גילגול כספים". למדינה גם הוקם צבא חזק, והיסטוריונים טוענים עד היום שאילו השכילה מדינת־ישראל לראות נכוחה את המצב הבינלאומי בכלל, והאזורי בפרט, כי אז היו נשקפים לה סיכויים מזהירים.

אלא שכל זה תם ונשלם בשבוע שעבר, לטוב או לרע. מדינת־ישראל פשוט חדלה להתקיים בתור מדינה עצמאית וריבונית. ברור שזה נשמע קצת מפוצץ וקיצוני בפעם הראשונה, אבל נדמה לי, שאחרי מחשבה שניה אין מנוס מהמסקנה העגומה הזאת.

למה שהיה מדינת־ישראל אפשר לקרוא עכשיו גטו או קולוניה, ואפשר לקרוא לה נושאת־מטוסים או מחסן־חירום. אפשר לקרוא לה קהילה, ואפשר לקרוא לה טרללה. אפשר לכנות את השטח הזה בכל שם שרוצים, רק לא בשם מדינה עצמאית וריבונית.

למדינה ריבונית יש סימן־היכר אחד ויחיד, ואין זה משנה בכלל אם אותה מדינה היא דיקטטורה או דימוקרטיה, ממלכה או ריפובליקה. סימן־היכר זה הוא האינטרס העצמאי שלה, שממשלתה של אותה מדינה פועלת בשמו. ברגע שלשתי מדינות יש אינטרסים זהים, מתבטלת ההפרדה שביניהן. שתי המדינות האלה יכולות להיות מדינה אחת. זו הדרך היחידה הפתוחה בפניהן.

זה אינו אומר שבתקופות מסויימות ובמיגזרים מסויימים, לא יהיו למדינות שונות אינטרסים דומים ואף זהים. זהו הבסיס לבריתות ולהסכמים מסוגים שונים. אך כאשר מדינות ריבוניות ועצמאיות חותמות על הסכמים כאלה, ברור מן ההסכם עצמו, מרוח־ההסכם או מהנסיבות שבהן הוא נחתם, שהוא נועד לשרת את שני הצדדים בצורה שווה, או פחות־או־יותר שווה. שאף אחת מהמדינות אינה מבטלת את האינטרס העצמאי שלה לפני האינטרס של האחרת.

כל התנאים האלה אינם קיימים באשר להסכם שחתמה ישראל עם ארצות־הברית, ולכן חדלה ישראל להתקיים כמדינה עצמאית מרגע שדחתה הכנסת את הצעת אי־האמון בממשלה. מיזכר־ההבנה, שנחתם בין ישראל וארצות־הברית, מבהיר לכל מי שרוצה לשמוע וגם לכל מי שלא רוצה, שכל האינטרסים של ישראל כפופים באופן מוחלט לאינטרסים של ארצות־הברית. מן המיזכר הזה ברור שהאוייבים של ישראל אינם אוייביה של ארצות־הברית, בעוד שאוייביה של ארצות־הברית הם אוייביה של ישראל. ברור מן המיזכר שכל יעודה של ישראל מעתה הוא לשמש בסיס־התקפה של ארצות־הברית במיזרח התיכון, נגד ברית־המועצות ובעלות בריתה.

בזה מתחיל העניין ובזה הוא גם נגמר. שום פילפולים לא יעזרו. הדרכון הישראלי הוא מעתה לא ביטוי של ריבונות, אלא תעודת־תיירות. הדגל הישראלי הפך לפיסת בד נטולת כל ערך סימלי. הצבא הישראלי אינו צבא „הגנה" וגם אינו „לישראל". השקל הישראלי — עד כמה שהוא קיים — אינו יותר מתרגום לעברית של 15 ל"י הדולר (נכון לשעה זאת).

רק מטומטמים יכולים להיות מופתעים מכך שדווקא אבירי הלאומנות, כמו מנחם בגין, יצחק שמיר ואריאל שרון, הם שחתמו על ביטול קיומה של מדינת־ישראל. לאורך כל ההיסטוריה חתמו לאומנים מסוגם על הסכמים מבישים מסוג זה, והגנרל שרון אינו מארשל פטן רק משום שרונלד רגן אינו אדולף היטלר. לבגין נדמה, שכל עוד מצויירים על פיסת־הבד שני פסים ומגן־דויד, זהו דגל. אבל הדגל של בגין אינו תלוי על מוט הריבונות. ליצחק שמיר נדמה שכל עוד הוא מטייל בעולם עם התואר „שר־החוץ", הוא אכן שר. אבל שמיר כבר אינו שר אלא פקיד של הסטייט־דיפרטמנט. לא כדאי לתרגם לעברית את המונח הזה, וביכלל, אולי, כדאי לוותר על העברית. למה לעשות הצגות?

מדינה שואפת ליחסי־ידידות ושלום עם כל המדינות והעמים, כמו שנאמר פחות־או־יותר, במגילת־העצמאות, שנחתמה בירח מאי 1948. מדינת־ישראל אינה מדינה לפי ההגדרה הזאת. מדינה היא של עם חופשי בארצו, כפי שנאמר פחות־או־יותר, במגילת־העצמאות. מדינת־ישראל כבר אינה מדינה לפי ההגדרה שהיא עצמה בחרה בה. אין מדינת־ישראל. אין. יש גרורה אמריקאית. זה מה שיש.

ממתק השבוע:

ליברל שליטא

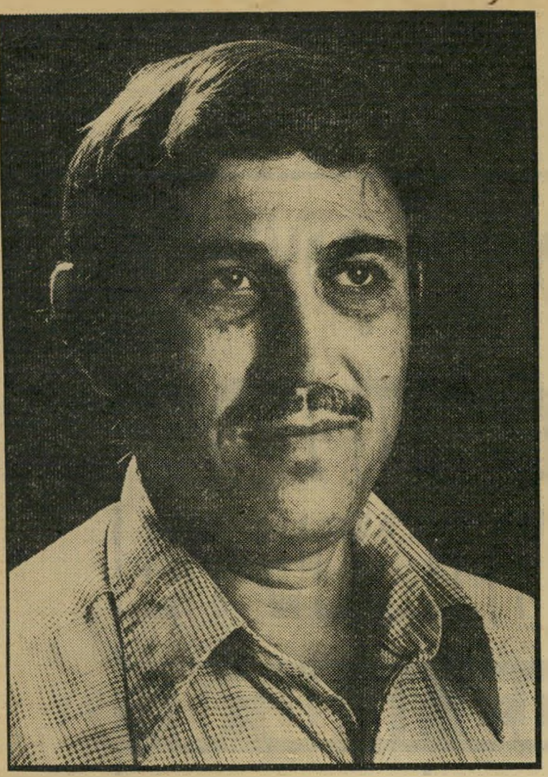

ליברל שליטא
גייבל לעניים

עברו כבר כמה חודשים מאז הבחירות, והכנסת שלנו נראית, סליחה על הביטוי, בדיוק כמו שהיא מעולם — וזו הכללה עם אחריות — עוד לא ישב שם, בהיכל ההוא, אוסף כזה של מחוללי סערות בכוס, אנשים שמשאת־חייהם היא כותרת ברוחב שלושה טורים בעיתון ערב, או פינה בשעתיים משתיים. זה אמנם לא גרוע יותר מהפרלמנט של רישון, אבל גם לא יותר טוב.

נו, אז על הרקע האפור הזה קשה שלא להבחין בדמותו הסאטירית של הליברל ח"כ בני שליטא. קודם כל, איך שהוא נראה: בכל העולם אפשר להבחין בגברים כאלה, בני גיל משויים, שבימי נעוריהם רצו, כשהיו גדולים, להיראות כמו קלארק גייבל, אליל הנשים. בני שליטא הוא אחד מאלה שהצליחו, והוא נראה ממש גייבל.

אבל זה כלום לעומת מה שהוא אומר ועושה, הליברל שליטא. הוא עוד לא הספיק לחמם את הכיסא, וכבר התחיל תיק „השוחד המיני" שלו לנדוד מהמישטרה ליועץ המישפטי ובחזרה, כשח"כ שלנו טוען שהכל מעשה־ידי „בחורה זולה". אם הוא אומר, הוא בטח יודע.

ואחר־כך, בעוד התיק עובר ידיים ועיניים, פתח הליברל שליטא במסכת גידופים שהנייר אינו סובלם נגד כמה מאנשי קריית־שמונה, שכל חטאם היה שלא רצו להיות טרף לפגזים ולקטיושות, כאילו שכל אזרח במדינת־ישראל צריך להקריב את גופו למען יהיה לממשלת־ישראל תירוץ להפציץ את ביירות.

ועכשיו, ממש עכשיו, הגיע הסיפור האחרון. באחת מוועדות הכנסת היה דיון בעניין החזרת דרגות הקצונה לרוצח דניאל פינטו, מי שחנק אנשים בחוטי ניילון והשליכם לבאר, ואחר־כך נשא לאשה את בתו של האלוף, שהיה לו יד וגם רגל בהקלת עונשו של החתן הצעיר. באותו דיון התנפל הליברל שליטא על תוקפי פינטו, תמך בהחזרת דרגות הקצין לאיש, ואמר שצריך להתחשב בעובדה שלצה"ל עולה אימונו של קצין בכסף רב.

הסכיתו ושימעו!

זה נשמע לי קו־הגנה טוב מאוד, למיקרה שמישהו יבקש לבטל את חסינותו של הליברל שליטא מאיזו סיבה שהיא. האם אתם יודעים בכמה זה עולה להכניס חבר לכנסת? חבר־כנסת, להבדיל מבחורה, זה לא זול כל־כך.

לא עברה בשלום

חתימת מיזכר־ההבנה האסטראטגי בין ישראל ובין ארצות־הברית לא עברה בשלום, מסתבר, בשוקי־הכספים בעולם. כתבנו הכלכלי, העוקב בעירנות אחרי המתרחש שם, בשווקים ובבורסות, יודע למסור שעד־כדי כך השפיעה חתימת המיזכר הזה, המכוון נגד הסובייטים,

התנהגות המטבעות בבורסות
עד כדי כך

שביום ההתימה נרשמו ירידות תלולות בשערי הרובל! עד כדי כך!

וזה עוד כלום לעומת התגלית הבאה, של מר תדמור: ממש באותו יום עצמו, כשנודע שארצות־הברית הצליחה לחתום על מיזכר־הבנה כל־כך טוב, קפץ הדולר לשוקים במיטב הבורסות בעולם! עד כדי כך!